

ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

School Committees' Opinions toward Management of Internal Environments of Schools under the Secondary Educational Service Area Office 24

สุภาพรณ์ โคตะรุชัย¹ วรวรรณ อุบลเลิศ² และ อนุสรณ์ ฐสินแก่น³

Supaporn Kotaruchai,¹ Worawan Ubonler² and Anusorn Thusinkaen³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และ **ประการที่สอง** เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้แทนครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 144 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวน จากตารางของ เครซี่ และมอร์แกน และได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายแยกตามสถานภาพ โดยวิธีการจับสลาก ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 คน ผู้แทนครู จำนวน 48 คน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 44 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) และ t-test (Independent samples) ผลการวิจัยพบว่า

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้เสนอแนะแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนควรปรับปรุงและพัฒนา ด้านภูมิทัศน์ให้เป็นบรรยากาศที่ ร่มรื่น เหมาะสม โรงเรียนควรมีที่กักจัด เก็บ คัด สิ่งปฏิกูลในสถานที่ที่เหมาะสม และควรมีการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดอย่างทันท่วงที และสามารถนำกลับ มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดสภาพแวดล้อมภายใน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ประ.ด.(วัฒนธรรมศาสตร์) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 11 พฤศจิกายน 2554 รับลงพิมพ์ 23 ธันวาคม 2554

ABSTRACT

This research aimed to study and compare school committees' opinions toward management of internal environments of schools under the Secondary Educational Service Area Office 24, and to study their suggestions on management of schools' internal environments. The sample population were 144 subjects : consisting of 48 school administrators, 48 teacher representatives and 48 chairpersons of school committees of the secondary schools under the Office of Secondary Education Area 24; determined by using the Krejcie and Morgan Table and selected through simple random sampling according to subjects' status. Data were collected using a 5-rating scale questionnaire of .98 reliability, consisting of 44 items; and the statistics used in analyzing data through a computer program were percentage, mean, standard deviation, F-test (One-way ANOVA), and t-test (Independent).

Findings of the study reveal the following:

1. The overall opinion of the school committees toward management of internal environments of the schools under the Office of Secondary Education Area 24 was found at the high level, and their opinion regarding every specific aspect of internal environment management was also high, with the following areas found in a descending order : personal interaction, landscape and buildings, teaching and learning, safety, management, respectively.
2. There were significant differences in the opinions of school committees toward both overall and every specific aspect of internal environment management at the .05 level when analyzed according to their status.
3. The school committees' first three suggestions regarding management of internal school environments were respectively found in a descending order : school landscapes should be appropriately developed to have pleasant learning atmosphere, schools' limited space should be appropriately managed for storing or depositing waste, and management and maintenance of equipment and materials can be done promptly for reuse with effectiveness and safety.

Keywords : Internal Environment Management

บทนำ

การศึกษาเป็นกิจกรรมทางสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสะสมพลังของชาติชาติได้มีทุนทางสังคมแข็งแกร่งมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดมีปริมาณมากแค่ไหนย่อมขึ้นกับคุณภาพของระบบการศึกษาการจัดการศึกษาจึงเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐบาลเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการให้และรับความรู้และประสบการณ์การปรับเปลี่ยนทัศนคติการสร้างจิตสำนึกการเพิ่มพูนทักษะการทำความเข้าใจให้กระจำการอบรมปลูกฝัง ค่านิยม การถ่ายทอดศาสนา ศิลปะ และ

วัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิดโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมมีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545 : 2)

การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือที่ปัจจุบันสถานศึกษามีความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีสมรรถนะสูง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 10) เนื่องจากกระบวนการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษามีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่ทั้งนี้สถานศึกษาต้องสร้างระบบการดำเนินงานทางการศึกษาร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบร่วมกัน

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนครุคนหนึ่ง ที่สามารถให้การศึกษอบรมและกล่อมเกลาคิดใจของคนได้เพราะคนที่อยู่ในสภาพสังคมที่ดีจะซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไปโดยไม่รู้ตัว ดังนั้น กระบวนการและวิธีการดำรงรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมควมมีระเบียบวินัยความสวยงามและความสมดุลทางธรรมชาติในสถานศึกษา นอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกกระตือรือร้นใ้ใคร่รู้ใ้ใคร่เรียน รู้จักวิธีการดำรงชีวิตและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและต่อสภาพแวดล้อมอย่างถูกต้องด้วย และ สภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนกลายเป็นสถานที่ที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เพิ่มความสนใจในการศึกษาและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น มีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นที่ยอมรับในฐานะหน่วยงานสังคมในชุมชนสามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาและเป็นที่กำลังหลักของชุมชนด้านต่างๆ ตามไปด้วย เช่น การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน การพัฒนาจริยธรรมด้าน สภาพแวดล้อมของคนในชุมชน การดำเนินงานอนามัยสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ซึ่งเท่ากับเป็นการยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตและยกระดับจิตใจของคนทั้งชุมชนให้พัฒนาไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนด้วย (เสรี ลาซโรจน์, 2546 : 60)

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 24 ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทุกโรงเรียนได้มีการพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและให้มี

ความสอดคล้องทันต่อเหตุการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งระบบบริหารจัดการสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไป มีการรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากขึ้น ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบหก ต้องเข้าศึกษาต่อตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับเป็นสาเหตุให้มีการขยายตัวในหลายๆ ด้าน แต่เนื่องจากสถานศึกษาได้รับการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษายังไม่เพียงพอกับความต้องการ เช่น อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษาที่ทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาต้องแบกรับภาระเหล่านี้มากขึ้นทำให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร และสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดมีขนาดที่แตกต่างกันและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันการจัดสภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษา ย่อมมีความแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีความมุ่งหมายเช่นเดียวกันคือให้เป็นที่พักใจของบุคลากรในโรงเรียนทั้งผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร รวมทั้งชุมชนโดยรอบ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุจุดประสงค์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 6) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติ ปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำแนกตามสถานภาพ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

สมมติฐานการวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 24 แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ จำแนกเป็น

1.1 ผู้บริหาร

1.2 ผู้แทนครู

1.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายใน
สถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 24 ตามกรอบแนวคิดในการจัดสภาพแวดล้อม
ภายในสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้แทนครู และประธาน
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จังหวัด
กาฬสินธุ์จาก 55 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 165 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้แทนครู และประธาน
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัด
กาฬสินธุ์ จำนวน 144 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดย
เทียบจำนวนจากตารางของ เครจซี่ และ มอร์แกน และได้มา
โดยการสุ่ม อย่างง่ายแยกตามสถานภาพ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้
ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ศึกษา เอกสาร ตำราและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อ
เป็นแนวทางและกำหนดขอบเขตการวิจัย

2. ปฐกษณข้อคำแนะนำวิธีการสร้างเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ
งานวิจัย

3. กำหนดขอบเขตของคำถาม และร่างข้อคำถามให้
ครอบคลุมความคิดเห็นของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้น
ฐานต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ทั้ง
6 ด้าน

4. ตรวจสอบความถูกต้อง แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้
สร้างขึ้นแล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ จำนวน 5 คน

5. นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไป
ทดลอง (Try out) กับผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

6. นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้มาตรวจสอบทำการ
วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นรายด้านและทั้ง
ฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตาม
วิธีการของครอนบาค

7. นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการทดลองใช้มาแล้ว
ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับ
สมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามให้
คะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์

2. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้ว
แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยกำหนดเกณฑ์

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการจัดสภาพแวดล้อม
ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกันโดยใช้สถิติ F-test

4. วิเคราะห์ประเด็นความถี่ของข้อเสนอแนะต่อการ
จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียน วิเคราะห์
ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็น
ต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดย

รวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่าง กันมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ได้เสนอแนะแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนได้ปรับปรุงและพัฒนาด้านภูมิทัศน์ให้เป็นบรรยากาศที่ร่มรื่นเหมาะสม โรงเรียนมีที่กำจัด เก็บ คัดสิ่งปฏิกูลในสถานที่ที่เหมาะสมและการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดอย่างทันท่วงที และ สามารถนำกลับมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ได้ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม โดยบัญญัติไว้ในหมวด 4 มาตรา 23 (2) กำหนดให้การจัดการศึกษา “ต้องให้ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน” ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 24 (5) “ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จากข้อกำหนดดังกล่าว พอจะคาดคะเนได้ว่า สถานศึกษาน่าจะได้รับมอบ

หมายให้มิบทบาทเป็นแกนนำในการมีส่วนร่วมในการจัดการ แก้ปัญหาสภาพแวดล้อมและทรัพยากร ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ชุมชน ประเทศและโลกจะกลายเป็นสถาบันหลัก ที่ให้ความรู้และประสบการณ์จริงในการจัดการ อนุรักษ์และพัฒนา รวมทั้งปลูกฝังจริยธรรมด้านสภาพแวดล้อมด้วย

สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องรับภาระตั้งแต่การให้ความรู้ สนับสนุนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของสภาพแวดล้อม ปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อมและฝึกทักษะให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมไปโดยไม่รู้ตัวซึ่งต้องจะรับผิดชอบต่อคนในสถานศึกษาแล้วยังจะต้องส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคคลและสภาพแวดล้อมนอกสถานศึกษาด้วยสอดคล้องกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมโดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการในมาตรฐานที่ 15 ว่าสถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน โดยมีตัวบ่งชี้คือ จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบปลอดภัย จัดระบบ ป้องกันให้สถานศึกษาปลอดสารเสพติดอาชญากรรมและอบายมุขจัดระบบสาธารณูปโภคที่ดีและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรอย่างเพียงพอและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ดังนั้นจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต่างๆดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญ งานไว (2538 : 106-112) ได้ศึกษาได้ศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์มีการจัดการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สถิตี นาสมนนธ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาใน

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภูได้ดำเนินการทั้ง 3 ด้าน คือ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูและนักเรียน (3) ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนซึ่งการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีมุมมองการบริหารแตกต่างกันและกำหนดความสำเร็จในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันด้วยด้วยเหตุนี้จึงทำให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำจันทร์ อภิการ์ตัน (2542 : 77-79) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารของผู้บริหารในการจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขต 9 โดยแบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านบริหารจัดการผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่ทั้งสามด้านแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้เสนอแนะแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาประเด็นที่มีความสำคัญที่สุด คือ โรงเรียนควรปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์ให้น่าอยู่น่าเรียนอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในการหล่อหลอมจิตใจและฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าต่อการพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียนเด็กจะต้องประสบกับสิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่มากกระทบต่าง ๆ อยู่เสมอ สภาพการบริหารสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนและปลูกฝังกล่อมเกล่าจิตใจสำนึกของเด็ก

(ปราณี พันธุมสินชัย, 2541 : 53) กล่าวว่า “บรรยากาศของโรงเรียนเปรียบเสมือนครูที่พูดไม่ได้ มีอิทธิพลในการเสริมสร้างความคิด จิตใจและคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนทุกแห่งย่อมปรารถนาให้นักเรียนของตนมีความสุขทั้งที่อยู่ที่บ้านและที่โรงเรียน”โรงเรียนจะต้องตระหนักว่าการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิดและคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ การศึกษาไม่ใช่การเตรียมตัวเพื่อชีวิตในอนาคตแต่เป็นการดำเนินชีวิตจริงไปพร้อมกับการเรียนดังนั้นโรงเรียนจึงมีสภาพเป็นสังคมย่อยในสังคมใหญ่และเป็นบ้านที่สองของนักเรียนเป็นแหล่งจัดประสบการณ์ทางสังคมเหมือนหนึ่งการดำเนินชีวิตจริง การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน นอกจากจะเกิดจากการที่โรงเรียนตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญที่มีต่อผู้เรียนโดยตรงแล้วยังมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้สอนด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ เสรี ลาซโรจน์ (2546 : 60) ได้กล่าวไว้ว่าสภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตประจำวันในสถานศึกษาได้ สถานศึกษาได้สามารถพัฒนาคุณภาพสภาพแวดล้อม เช่น จัดการงานอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาได้มาตรฐานพัฒนางานอาคารสถานที่ได้อย่างดีมีการจัดระบบการรักษาความปลอดภัย ความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยเอาใจใส่ด้านสุขาภิบาลในโรงเรียนเผื่อระวังคุณภาพน้ำอาหารและมลพิษด้านต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสุขภาพอนามัยของคนในสถานศึกษาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ก็จะถูกสุขลักษณะ และมีความรู้ลึกมั่นคงและปลอดภัย เกิดความร่มเย็นเป็นสุขในการดำรงชีวิตประจำวันตามไปด้วย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านภูมิทัศน์ของบุคคล ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนควรปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์ให้น่าอยู่น่าเรียนอยู่เสมอคิดเป็นร้อยละ 18.06 โรงเรียนควรจัดป้ายกิจกรรมต่าง ๆ ให้ทันสมัยตามกิจกรรมวันสำคัญหรือประเพณีปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.72 และควรปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนอาคารประกอบให้สามารถใช้งานได้ทุกอาคาร คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. ให้นำผลการวิจัยนี้ ไปเผยแพร่เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเสนอความคิดเห็นแก่โรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประยุกต์ปรับใช้ในการจัดสภาพแวดล้อม

2. นำผลการวิจัยไปสรุประดับความคิดเห็นของรายการสอบถามด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปบูรณาการให้เหมาะสมกับสถานที่ในด้านสภาพแวดล้อมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.วรวรรณ อุบลเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์อนุสรณ์ ภูสินแก่น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อยผู้วิจัยขอขอบคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- คำจันทร์ อภิการัตน์. (2542). **บทบาทของผู้บริหารในการจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เจริญชัย งานไว. (2538). **การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีชญา เวสารัชช์. (2545). **หลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ปราณี พันธุ์สินชัย. (2541). **ISO 1400 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมและกฎหมายสิ่งแวดล้อมไทย สำหรับผู้บริหาร.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548). **การจัดทำรายละเอียดคำขอตั้งงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ 2549.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สถิต นาสมนนต์. (2541). **การศึกษาการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสรี लाखโรจน์. (2546). **บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย.

